

אפיולוג (אולץ זמני) לפולמוס על כיבוש טנטורה

או: על המחוויות לאמת

מאט גدعון פיליפס

מעין צבי

מה מניע יהודים קשישים, אזרחי מדינתנו, שהיו לפני 52 שנים, במהלך מלחמת העצמאות, לוחמים במסגרת חטיבת "אלכסנדרוני", השתתפו בכיבוש הכפר הערבי טנטורה, ו莫אשימים עתה – אחרי מעלה מ-50 שנים – במחקר המתימר להיות היסטורי-מדעי, בטבה בכ-200 ערבים; – מה מניע אותם להתקומם בזעם ובמרירות כאלה נגד אישום זה?

במלחמות העצמאות הרי היו מקרים אחרים שבהם יהודים התאכזרו לעربים ואפלוטבחו בהם; אך בדרך כלל לא נגאה המדינה הצעירה – על אזרחה מכל הקשת הפוליטית – להתחש למשים אלה; וכנות זו לא נחשה לה לגנאי. מה, אפוא, ייחודה של מקרה טנטורה?

התשובה לשאלת הזאת פשוטה: כובשי טנטורה משוכנים, באמת ובתמים, שהטבח לא היה ועוול גדול נעשה להם בהאשמה זו.

אני עצמי הייתי מ"כ עוד מתקופת ה"הגנה". באותו יום (23 במאי 1948) הייתה לי מופקד על כיתה מורכבת מחברי מעין צבי, מגויס בbattle שלמה שליד זכרון יעקב, וקיבلتني בשעות הבוקר פקודה להופיע מיד עם אנשי בכפר טנטורה. בהגיענו לשם נודע לנו כי הכפר כבר נכנע. הייתה עד למראות קורעי לב שלא אשכחם: כפר גדול יחסית, שתושביו הועלו למשאות לגירוש, גברים, נשים וילדים, שהאסון פגע בהם תוך שעות מעטות ושינה את כל חייהם; מראות קשים וקורעים לב... אבל ממש כל השעות שהייתי במקום לא ראתתי מעשי טבח ואף לא שמעתי עליהם, לא מפני יהודים ולא מפני ערבים. גם במשך 50 השנים שלאחר מכן לא שמעתי על

כך מעולם... עד שבראשית שנת 2000 סופר לי יום אחד כי בעיתון "מעריב" הופיעה כתבה על טבח שבוצע, כביכול, בתושבי טנטורה ע"י חיילי חטיבת "אלכסנדרוני", והכתבה מתבססת על עובדות מסטר של תאודור כ"ז, סטודנט להיסטוריה וחבר קיבוץ מגל.

עם קריאת הכתבה ב"מעריב" היה ברור לי שהטענה הכלולה בעובdotו שלaldi כ"ז אינה שקרית או, לפחות, מוטעית. אולם – אודה על האמת – בהתחשב בגילו ובמצב בריאותו היסטי תקופה מסוימת להגביל הדברים, מתוך חשש להיסחף, בעקבות התערבותו, לעין הסערה. אך בסוף ניצח השיקול שאזרחות טובה מחייבת אותו שלא להתחמק מהתערבות בפולמוס הניטש. כתבת, אפוא, כתבה על נושא כיבוש טנטורה ושלחתה למערכת "סופשבוע" של עיתון "מעריב". אולם העיתון הנכבד, שהקדיש לא פחות משבעה(!) עמודים לכיתה הסוציאונית על טבח ערבים, כביכול, בידי יהודים, התעלם כמעט ממהותתי.

פירסמתי, כזכור, את כתבתتي ביום הקבוצה שלנו (עלון מעין צבי, מס' 2001 מתאריך 21.7.2000), וכן במקומו "גפן" של זכרון יעקב. גם הבעתי בפני נציגים של ותיקי חטיבת "אלכסנדרוני" את נכונותי להופיע עד במשפט הדיבה שהוכן על-ידייהם נגדaldi כ"ז (לעדות הנ"ל לא הגעתו, כיוון שהמשפט, כאמור, הפסיק באמצעותם "הסכם הפשרה" בו הסכיםaldi לפרסם את התנצלותו, הבטחה שמננה חזר בו כבר למחמתו יומם).

בינתיים עוזר הפולמוס על כיבוש טנטורה וכן על התחנגותו התמונה שלaldi כ"ז במשפט, הדים נרחבים בעיתונות. אנשי "אלכסנדרוני" הנאבקים על כבודם ונגד האשומות שווא, השמיעו ביטויים חריףים על מחבר המחקר.ברי שאני מבין לליים. אולם – חשובות יותר מההיסטוריה להתחנגותו של אדם יחיד נראות עניין הופעות ציבוריות מדאיות, המתלוות לפרשזה זאת:

1. פרקליטים של אנשי "אלכסנדרוני", עו"ד גיורא ארדיינסט, טרכ לעורך השוואות בין תלילי דברי העדים (בעובdot), שהומצאו ע"יaldi כ"ז בבית המשפט, ובין דברי אותם העדים כפי שצוטטו על-ידיו בעובdot המאסטר שלו, וחשף הבדלים מהותיים בין אלה לאלה. ציוני ההבדלים הנ"ל משתרעים על לא פחות מ-19 עמודים. קשה לקרוא את טיעוני הפרקליט מבלי להשתכנע בצדתם. וນשאלת השאלה: מה שמשרד עורך הדין עשה – בודאי לא בקושי מיוחד – לא היו מסוגלים לעשות אנשי אקדמיה, לפניו שקיבלו את עובdotו שלaldi ואפילו הפליגו להقتירה בציון 97?

2. לדעתו אין להסכים לגירסה לפיה מותר לכתוב בעבודה אקדמית דברים, שבדרך כלל אסור לכותבם ולהגידם. כמובן, אין לראות אוניברסיטאות כ"אזורים אקסטראיטוריאליים" ה"מתירים איסוריים" (אם מותר לי להשתמש באימרת בINF המיווחת לשפטאי צבי).

3. היסטוריון ידוע (שם כותב שורות אלה מערכו בדרך כלל), נתן, לפי המצווט ב"מעריב", "הקשר" למחקרו שלaldi במיללים: "תדי כ"ץ הוא איש הגון, ישר ואמין, שעשה את עבודתו באוניברסיטה בפיקוח אקדמי ולכון אני משוכנע שככל מה שכתב במחקר זה הוא נכון". כלום ראויים דברים סתמיים כאלה, שככל פלוני-אלמוני יכול להגיד אותן, להחשב לחווות דעת של היסטוריון רציני, אשר בכך לא רק מכשיר עבודה המתימרת להיות מחקר, אלא עם זה גם פוגע בכבודו של ציבור של אזרחים?

4. פרופסור, שהיבר קוד אתי לצה"ל, כבר חרצ(שוב, לפי המצווט ב"מעריב") את משפטם של לוחמי "אלכסנדרוני": "בטנטורה בוצע פשע מלימה. הרוצחים" וכו'. חד וחלק. אין לו היסוסים. ונשאלת השאלה: איך מתיאש בתפקיד שפיטה קלת-דעת כזאת עם אתיקה כלשהי?

ועתה – כדי להסביר כל שמא של אי-הבנה, יורשה נא לי להעיר במקומות זה כמה העירות אישיות: ב-64 השניים שאני חי בארץ ובמיון צבי, רואה אני את עצמי ביפה הפלורית כאיש השמאלי. אני מסכימים עם אלה שרואים כמטרתו העילאית של מדע ההיסטוריה את הנאמנות לאמת, גם אם אמרת זו לעיתים קשה וمبיכה. אילו סברתי, כי האשמות הכלולות במחקריו שלaldi כ"ץ הינו אכן אמת, שום התחשבות באיזה "אינטרס לאומי" לא הייתה משפיעה עלי להמנע מנקייטת העמדות שביטאתי. אלא שמשכני אינו שאין אמת בטענות המוטחות נגד אנשי "אלכסנדרוני".

האידיאלים של מחנה השמאלי טומניים בחובם הרובה ערכיהם נאצלים, כגון הומניות, חירות, קידמה, אהווה; לא ידוע לי, שהם מחייבים גם השמיצה עצמית אובייסיבית.